

ZAHTEVE ZA PRAVIČNO ZADOŠČENJE¹

I. Uvod

1. Pravično zadoščenje ni neposredna posledica ugotovitve Evropskega sodišča za človekove pravice, da so bile kršene pravice, ki jih varuje Evropska konvencija o človekovih pravicah ali protokoli h Konvenciji. To pojasnjuje besedilo 41. člena, ki določa, da je pravično zadoščenje dosojeno le, če nacionalna zakonodaja ne omogoča popravila škode v celoti, in tudi v tem primeru le, „če je potrebno“ („s'il y a lieu“ v francoščini).
2. Sodišče dosodi le zadoščenje, ki v danih razmerah velja za „pravično“ („équitable“ v francoščini). Zato pri tem upošteva posebnosti posameznih zadev. Sodišče lahko odloči, da v primeru nekaterih domnevnih kršitev že sama ugotovitev kršitve zagotavlja zadostno pravično zadoščenje, zato denarno nadomestilo ni potrebno. Prav tako lahko najde pravične razloge, da dosodi znesek, ki je nižji od dejansko utrpele škode ali dejanskih stroškov, ali da celo ne dosodi denarnega nadomestila. To je možno v primeru, če je do položaja, zaradi katerega je bila vložena pritožba, škode ali stroškov, prišlo po krivdi vlagatelja. Sodišče lahko pri določitvi zneska upošteva tudi položaja vlagatelja kot strani, oškodovane zaradi kršitve, ter države pogodbenice kot strani, odgovorne za javno korist. Sodišče prav tako upošteva lokalni gospodarski položaj.
3. Sodišče lahko pri dosoditvi po 41. členu upošteva lokalne standarde. Kljub temu za sodišče niso nikoli zavezujoči.
4. Upravičence opozarjamo, da je upoštevanje formalnih in vsebinskih zahtev, ki izhajajo iz Konvencije in Poslovnika sodišča, pogoj za dosoditev pravičnega zadoščanja.

II. Vložitev zahteve za pravično zadoščenje: formalne zahteve

5. Časovne in druge formalne zahteve za vložitev vlog za pravično zadoščenje so določene v 60. členu Poslovnika sodišča, ki v zadevnem delu določa naslednje:
 1. Vlagatelj, ki želi pridobiti pravično zadoščenje v skladu z 41. členom Konvencije, če sodišče ugotovi, da so bile kršene njegove pravice, ki jih varuje Konvencija, mora v ta namen vložiti posebno zahtevo.
 2. Vlagatelj mora v roku, določenem za vložitev stališč o vsebini, posredovati posamično navedene podrobne podatke za vse zahteve ter priložiti morebitno pomembno dodatno dokumentacijo, če predsednik senata ne odloči drugače.
 3. Če vlagatelj ne izpolni zahtev, določenih v prejšnjih odstavkih, lahko senat zahteve zavrne deloma ali v celoti....“

Zato sodišče zahteva utemeljitev posebnih zahtev z ustreznimi dokaznimi dokumenti, v nasprotnem primeru ni nujno, da sodišče dosodi nadomestilo. Sodišče prav tako zavrne zahteve, ki so bile vložene na obrazcu za pritožbo, vendar niso bile vnovič predložene v ustrezni fazi obravnave, ter zahteve, ki niso bile vložene v roku.

III. Vložitev zahteve za pravično zadoščenje: vsebinske zahteve

6. Pravično zadoščenje je mogoče dosoditi v skladu z 41. členom Konvencije glede na:

¹ Izdal ga je predsednik sodišča 28. marca 2007 v skladu z 32. členom Poslovnika sodišča.

- (a) premoženjsko škodo,
- (b) nepremoženjsko škodo, in
- (c) nastale stroške.

1. Škoda na splošno

7. Med domnevno povzročeno škodo in očitano kršitvijo mora obstajati jasna vzročna zveza. Zgolj posredna povezava med domnevno kršitvijo in škodo ali samo domneve, kaj bi se lahko zgodilo, na sodišču ne zadostujejo.

8. Nadomestilo za škodo je mogoče dosoditi, če je nastala škoda posledica ugotovljene kršitve. Nadomestila ni mogoče dosoditi za nastalo škodo, ki je posledica dogodkov ali položaja, za katere je bilo ugotovljeno, da niso povzročili kršitve Konvencije, ali za škodo, povezano s pritožbami, ki so bile v zgodnejši fazi obravnave razglašene za nedopustne.

9. Sodišče nadomestilo za škodo dosodi kot odškodnino za dejanske škodljive posledice kršitve. Namen nadomestila ni kaznovati odgovorno državo pogodbenico. Sodišče je zato do zdaj zahteve za nadomestila nastale škode z oznakami, kot so „kaznovalno“, „hujše“ ali „svarilno“, štelo za neprimerne.

2. Premoženjska škoda

10. Glede premoženjske škode velja načelo, da je treba vlagatelju povrniti položaj, v katerem bi bil, če ne bi prišlo do kršitve – z drugimi besedami, *restitutio in integrum*. To lahko vključuje nadomestilo za nastalo škodo (*damnum emergens*) in pričakovano škodo oziroma pričakovani izgubljeni dobiček (*lucrum cessans*).

11. Vlagatelj mora dokazati, da je premoženjska škoda posledica domnevne kršitve ali domnevnih kršitev. Vlagatelj mora predložiti ustrezno dokazno dokumentacijo, s katero v največji možni meri poleg škode dokazuje tudi njeno višino.

12. Nadomestilo, ki ga dosodi sodišče, navadno odraža izračunan celoten znesek škode. Če dejanske škode ni mogoče natančno izračunati, jo sodišče oceni na podlagi dejstev, ki so mu na voljo. Sodišče lahko prav tako najde pravične razloge, da dosodi znesek, ki je nižji od dejansko utrpele škode, kot je navedeno v 2. odstavku zgoraj.

3. Nepremoženjska škoda

13. Nadomestilo, ki ga sodišče dosodi za nepremoženjsko škodo, je namenjeno za povrnitev nematerialne škode, na primer za duševne ali telesne bolečine.

14. Nepremoženjske škode zaradi njene narave ni mogoče natančno izračunati. Če je takšna vrsta škode dokazana in če je po mnenju sodišča potrebno denarno nadomestilo, sodišče škodo nepristransko oceni, pri čemer upošteva standarde iz svoje sodne prakse.

15. Sodišče poziva vlagatelje, ki želijo prejeti nadomestilo za nepremoženjsko škodo, da navedejo znesek, ki je po njihovem mnenju pravičen. Vlagatelji, ki so mnenja, da so žrtev več kot ene kršitve, lahko zahtevajo skupno vsoto za vse domnevne kršitve ali ločene vsote za vsako posamezno domnevno kršitev.

4. Stroški

16. Sodišče lahko odredi povrnitev stroškov vlagatelja, ki jih je ta imel – najprej v sklopu obravnav v lastni državi in posledično v sklopu postopka pred ESČP – ko je poskušal preprečiti kršitev in med zadevnim sodnim postopkom. Takšni stroški navadno zajemajo strošek pravne pomoči, sodne takse ipd. Prav tako lahko zajemajo potne stroške in stroške bivanja, predvsem če so ti nastali zaradi udeležbe na zaslišanju na sodišču.

17. Sodišče bo zahtevam za povračilo stroškov ugodilo le v tolikšni meri, kot so ti povezani z ugotovljenimi kršitvami. Zavrnilo jih bo v primeru zahtev, v sklopu katerih ni bila ugotovljena kršitev, ali če je bila zahteva razglašena za nedopustno. Zato je smiselno, da vlagatelji za posamezne pritožbe navedejo ločene zahteve.

18. Stroški so morali dejansko nastati. To pomeni, da jih je moral vlagatelj dejansko plačati ali bi jih moral plačati na podlagi pravne ali pogodbene obveznosti. Morebitni zneski, ki so jih za pravno pomoč plačali ali jih morajo plačati nacionalni organi ali Svet Evrope, bodo odšteti.

19. Stroški so morali biti upravičeni. To pomeni, da se jim vlagatelj ni mogel izogniti, če je želel preprečiti kršitev oziroma so bili neizogibni med zadevnim sodnim postopkom.

20. Višina stroškov mora biti razumna. Če sodišče ugotovi, da so stroški previsoki, bo dosodilo znesek, ki je po njegovem mnenju razumen.

21. Sodišče zahteva dokazila, kot so na primer po postavkah razdelani računi. Računi morajo biti dovolj razdelani, da lahko sodišče določi, v kolikšni meri so izpolnjene zgornje zahteve.

5. Informacije o plačilu

22. Vlagatelji morajo navesti bančni račun, na katerega želijo prejeti morebitno dosojeno nadomestilo. Če želijo, da so določeni zneski, na primer za stroške, plačani ločeno, na primer neposredno na bančni račun njihovega zagovornika, morajo to ustrezno navesti.

IV. Oblika nadomestila, ki ga dosodi sodišče

23. Morebitna nadomestila, ki jih dosodi sodišče, običajno predstavljajo znesek denarja, ki ga mora tožena država pogodbenica plačati žrtvi ali žrtvam zaradi ugotovljenih kršitev. Sodišče lahko v izjemno redkih primerih poda odredbo, ki je namenjena končanju ali odpravi zadevne kršitve. Sodišče lahko kljub temu po svoji presoji ponudi pomoč pri izvršitvi sodbe (46. člen Konvencije).

24. Denarna nadomestila v skladu z 41. členom so navadno izplačana v evrih (EUR, €), ne glede na denarno enoto, ki je podana v vlagateljevi zahtevi. Če je treba nadomestilo vlagatelju izplačati v drugi denarni enoti kot v evrih, sodišče odredi preračun v to denarno enoto v skladu z menjalnim tečajem tistega dne. Vlagatelji naj pri pripravi zahtev po potrebi upoštevajo posledice teh določil z vidika preračunavanja zneskov v drugih denarnih enotah v evre ali obratno.

25. Sodišče določi rok za morebitna plačila, ki je navadno tri mesece od datuma, ko sodba postane končna in zavezujoča. Sodišče v primeru prekoračitve roka odredi plačilo zamudnih obresti, običajno po stopnji, ki jo za mejna posojila določa Evropska centralna banka, povečani za tri odstotne točke.